

EESTI NOORUS

SP
6814

NOORSOO
KULTUURI
AJAKIRI

ILMUB
ÜKS KORD
KUUS

TELLIMIS-HIND:
1st aasta pääle Kr. 1.80
1/2 aasta pääle " 1.—
1/4 aasta pääle " 0.50

KUULUTUS-HINNAD:
1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . " 15.—
1/4 lehekülge . . . " 7.50

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, LOSSI PLATS 4 TELEFON 429-77

Veebruar

Nr. 2 — 1931

III aastakäik

Mererand talvel.

SISU: Üksindus — E. Niemelä. Kas tabame elu? — K. Kornel. Rootsi noorsoo juubelpidustusilt — A. Meikop. Kasvatuspõhimõtteid Soome noorsooliidu 50 aastase töötaja jooksul. Kutse ÜENÜ-le SNL juubelpidustusile. Kas on meil suurmehi? A. Meikop. Noorusele nooruse rõõm! — A. Mark. ÜENÜ sportlik tegevus — Nmk. Ringvaade töömaile. Omis asjus. Kuulutusi.

NOORED SÕBRAD!

*Põllumehe ustavamaks abiliseks on ühistegevus.
Ilma ühistegevuseta on praegusaja põllumeest
raske ette kujutada.*

*Teiste ühistegevuse harude seas on ühispangad
aidanud põllumehel kindlustada oma majapidamist.
Kodumaa on kaetud tiheda ühispankade
võrguga, milliste keskkohaks on*

EESTI RAHVAPANK

*kust juhitakse kogu Eesti ühistegelise raha-
asjandust.*

Parimate tervitustega .....

**EESTI RAHVAPANGA
JUHATUS**

**Tallinn. Suur Karja 19, oma majas
Tel. 425-55**

Üksindus.

Metsas jalutad. Üksi tunned olevat enese. — Sa ei ole üksi! Su ümber puud seisavad kohisedes, nagu tahtes võtta osa su mõtteist ja väikeste lindude sirin tungib päiksekiirtena südamesse. Tunned endal olevat sõpru.

Mere seljale sõuad. Muud ei näe, kui merd ja taevast. Üksi arvad enese olevat, kuid mere soolased lained uhuvad julgust, hetkeks vastu taevaheledust joonistat kajakas on kui elupuhtuse, usalduse sümbol. Tunned paisuvat oma jõudu, rinda täituvat aimamatust rõõmutundest. Meri on ustava sõbra kombel jahutand su otsaesiselt põletavat tuska. Oled reibas, rõõmus. Ei tunne end enam olevat üksi.

Oma tuppä lukustad end — näed tumenevat metsa, õhtut hämarduvat oma

akna taga. Arvad, et üksi oled. Ei sa seda ole! Igast nurgast heljub mälestuste vallatu haldjas su juure. — ja kerib naeratus tõsiseile huulile, ja märgub silm — on nii hää, kuigi vähe nukker ehk... Mälestuste seltsis noordud, ehk märkad nüüd mõne endise unelmagi täitumise võimaliku olevat. Mälestusedki on sõbrad — ei ole üksindust!

Inimeste hulka lähed. Kui kõneled maailma ilust, kaebavad nad vaid selle viletsuse üle. Kui naerad, nad vihastuvad. Kui leinad, kahjurõõmus naer on ümberolijail. Oo, siis alles oled üksi, kuna ei ükski süda löö samas taktis sinu omaga, su meelegujutlused on vaid naeruks teiste meelest. Ei siis ole ainustki haljast saart su üksinduse kõrves. Oled üksi, — oled õnnetu.

Elsa Niemelä järgi L. L.

Kas tabame elu?

(„Eesti Noorusele“ — K. Kornel.)

Elav elu kohab meie ümber. Kes väsinud ei ole, sellel on himu sekka lüüa. Kuid sekkaalõõmisel tekib tihti-pääle pettumustunne. Tunneme, nagu sünniks meile ülekohtu. Mõned pettunud põgenevad eluküsimuste eest sinna, kust enam tagasitulekut ei ole. Elu on neid murdnud. Elu, mida nad vahest ei olegi mõistnud.

Karl Kornel, Meid ümbritsev elu „ei ÜENU nõuk. liige ole muud kui kerge laev, mis liigub sügavas voolus, millele sihi annavad möödunud sajangud.“ (Delaisi „Les contradictions du monde moderne“).

Järelikult peavad need, kes elu tahavad tabada, oma küsiva pilgu pöörama möödunud aegade videvikku.

See nõuab aega ja kannatust. Ei ole kuigi suur nende pere, kellel kumbagi jätkub praegusel kärsitul ruttamisajajärgul, kus väga tähtsat osa etendavad liikumise kiirusrekordid. Maade kauguste äravõidu eesmärgil kas või kuule!

Hariliku koostaniku kiislas, iga äävasse ringis ajavad, olgugi kas pisikesed sündmused teineteist taga. Ja nii õpitakse elama päevast päeva. Elu juhib ühe päeva kava.

Kuid iga päevaga kipub elu minema raskemaks. Majanduslikud raskused rõhuvad kõiki rahvaid ja maid, ühti suuremal, teisi vähemal määral. Kostavad hiiüded, et ühe päeva kavaga enam edasi ei saa. Nõutakse põhjalikumalt kava pikemaks ajaks.

Nagu näha, kaevatakse väga mitmel pool selle üle, et kellegil, ka senini tunnustatud juhtidel, ei ole hääd kava käepärast, mille alusel rahvad suudaksid ja-

EESTI NOORUS

gu saada raskustest, mis praegune aeg teele veeretab.

Kas ei ole kohase kava puudumine tingitud sellest, et ei suudeta mõista praegusaja elu, et katsutakse raskusi võita vanade abinõudega, abinõudega, mis küll oma aja kohta kohased olid, kuid ütlevad üles aja-järgul, mis suuresti muutund?

Püüdes jüna laiades joontes tabada suurimaid muudatusi, kerkib mällu, et kuni 18. sajangu keskpaigani oli kogu Euroopa rahvaste ettevõtete tüübiks põllumajandusline ettevõte, mis päämiselt ainult oma enese tarvidusi rahuldab. Siis algas suur tehniliste leiutiste ajajärk, mis löi võimsa tööstuse ja lõikas väga sügavad vaod kogu Euroopa ellu. Erinemise tagajärjel tootmises on riigid teine teisest nii suure ripuvusse seatud, et ühe riiklise üksuse probleemid teise piirides kohe elavat vastukaja leiavad.

Probleemide lahendamist raskendab aga tehnika arenemine, sest masinate arendamise eesmärgiks on automaatsuse saavutamise, automaatsuse aga tekitab harjumuse ja tapab seega uudishimu (Delaisi).

Uudishimu vaesuse tagajärjel kasutame ka kõige kummalisemaid leiutisi kui isenesest mõistetavaid asju, näiteks raadiolaineid. Kuidas meil siis veel uudishimu peaks jätkuma ajaloo vastu, mis meist iga päevaga kaugemale nihkub.

Suurte muudatuste tagajärjel oleks pidand muutuma ka kõik need vormid, kuhu elu valatud ja asutised, mis riide ja rahaste elu juhivad. Nähtavasti ei mõelda sellele, et „ühe masina leitamine peaks inimesi sundima poliitilisi ja sotsiaalseid vaateid muutma.“ (Delaisi).

Kui tagasihoidlikud ollakse vaadete muutmisel, tõendab muuseas ka see, et praegusaja kodanlise õiguse kandvamaiks aluseks on vana Rooma õigus. Võtke ja seadke nüüd vana Rooma majanduselu, tema ettevõtete vormid kõrvu praegusaja ettevõtetega. Vahe tohiks siiski jalust rabada ka praegusaja uudishimuvaest kodanikku!

Praegusaja vormide ja asutiste piirid on kõvasti kitsaks jäänd järjestarenevale elu-

Ei ole asjata kas või Briandi „Pan-Euroopa“ päevakorral.

Kuid uuenduste läbiviimine on ainult siis mõeldav, kui avaliku arvamise enamus selle poolt on. Avaliku arenemise liikumine aga on aeglane, elutempo selle vastu kiire. Tekib kuristik: Kui enamus omale uue töö on loond, ei ole see tööde siis enam vahest tööde, kuna järjest ruttav elu temast juba mööda on jõudnud.

* * *

Kardan, et „Eesti Nooruse“ lugejad noored minu pääle pahaseks võivad saada.

Kas ei külva minu read kahtlust nende võimsalt tuksuvaisse südameisse?

Olen sissejuhatusena tahtnud äratada huvi elumõistmise probleemi vastu.

Nüüd aga võivad noored täie õigusega küsida: kus on juhid? Juhid näidaku meile teed!

Kuid juhiprobleemi juure tulen tagasi teine kord, kui toimetaja ruumi peaks lubama.

Kellel võimalik peaks olema lugeda Delaisi eelpoolnimetatud tööd, see seda ei kahetse.

Rootsi noorsoo juubelipidustusilt.

A. Melkop.

(Järg)

Oma vastavas arengus sammuvad rootslased täiesti omapäraselt. Kusagil mujal ei tunta rahvatantsuliikumist säärasel levind kujul. Samuti on külaviulimuusika viljelemine omapärane. Külamuusikuil ja viuldajail ilmub oma ajakiri ja on oma liit sadade liigetega. Mängivad kõrvu noored ja vanad. Liiguvad lumipäised viuldajad (Bernt-

son oma 9 perek. liikmest koosneva viiuli-orkestriga j. p. t.) ning noored. Erilist tähelepanu äratabki peol üks väikene 11 a. viuldaja Diöst. Viuldajail on oma üleriikline liit sadade liigetega ning on sel külamuusika alal raadioski oma kindel koht. Samuti allatab välismaalasi rahvariietuse stiililine puhtus üksikasjus ja nende

üksikasjade üldine tundmine ja käsitus. Rahvariide kaudu võib kohe määrata iga peolise päritolu ning erinevad ühe nurga või ühe koondise liikmed harilikult täpselt ühesuguseis rõivis. Üldiselt on rahvariee säärasiil suurpidustusil saand ülima peorõiva aukoha ja kannavad teda kõrgemate võimukandjate daamidki. Teda ei hābeneta ning pole sugugi haruldane, kus peoplatsile ilmub hallpāā isa ja ema täiskasvand lastega — kõik rahvarõivis.

“Põhjamaade nooruspeod (kas või võrreides Saksamaaga, kus võrdlemisi palju tehakse tarku sõnu) haaravad oma kodukuse ja soojusega. Võrreldes Saksas „tarkade“ ja „kõrgete“ kõnedega üllatavad siinsed peokõnelejad direktor K. Belfrage ja arhitekt Carl Malmsten oma ideerikkuse ja soojusega. Ning kuulajaskond, paartuhat rahvarõivis noort istub sõna tõsises mõttes kõneleja „jalge ees“ haljal murul.

Koorimuusika viljelemises õllakse meist taga. Esineb ainult üks koor — Stokholmi koondise segakoor. Kava ümbruse ja kuulajate kohane — hulk huvitavaid ja kergeid, kuid häärniselt võluvaid rahvalaule, mille võlu midugi suurendas asjatundliku hoolsusega ettevalmistatud ettekanne. Lauludes valitseb sädelev vallatus. „Och hör du wage Dora“ (Kuule sa noor Dora!) või „Det star ett ljus i Österland“ j. t. kujutavad endist rootslast nii kui ta on praegugi: lõbus ja tõsine samal ajal.

Väliskūlalisist aratab fāhelepanu Austria esitaja dr. R. Wolfram, Viini ülikooli rootsikeele noori lektoreid. Jutust selgub, et ka Austrias on olemas kaunis kogu rahvatantsuühinguid, kuigi puudub rootsiomane koostöö. Doktor on ühe austria-rootsi rahvatantsukoondise „Svea“ juhte, kellel Viinis 600 liiget. Ka see ühing olevat 10. aastane. Rahvatantsuliikumine olevat Austriaski tugev ning rahvatantsu tantsitavat palju ja hāāmeelega. Doktor on pūhendund rahvatantse viljelevale aratus-tööle ja uurimisele. Eriti on ta uurind „mõõgatantse“ (inglaste raskemaid ja huvitavamaid rahvatantse) ning leidnud neist isegi Austrias 20 varianti, rāākimata mujal Euroopas ja Inglismaal, kus mõõgatantsud praegu veel kuulsuses. Doktori uuringuil on mõõgatantsud väga vanad ning ulatuvad palju kaugemale üldiselt arvatavaist keskaegseist rüütlike mõõgatantsudest. Nimetetavat neid juba Tacituse poolt, kuid doktori uuringuil on neid tantsitud juba Greekas 2000 aastat enne Kr. sūndimist — seega vast küll üks vanemaid ürgaega ulatuvaid tantsutüüpe.

Tutvusin veel teistegi noorsoojuhtidega, kuid pikki mõttevahetusi alustamast segasid ülesanded, mis kutsusid Saksamaa poole, ega lasknud kaasa elada pidustuste viimaseid kodukaid momente, Rootsis armastatud ühiseid väljasõite. Siinkohal aga veel kord hilinend tervitus kultuurilisele naabrile õhtupool.

Kasvatuspõhimõtteid Soome noorsooliikumise 50 aastase tööaja jooksul.

Soome Noorsoo Liit saab jaanipäevaks 50-ne aastaseks. See liikumine on olnud pikki aegu rahva kasvatajana ja haridustegurina nii tähtis, et lähenev. poolesaja-aasta juubel ei ole vaid üksi rahvanoorsoo koondise seisukohalt väljudes, vaid kogu soome rahva hariduselu tähelepanuväärivam sūndmus ja tähtpäev. Selle liikumise mõju on märkind tervete maakondade elus pūsvivad, vaimlises kui ka majanduslises elus selgesti nāhtavad jäljed. See on omalaadiline, rahvapārane arengu-

nāhe. Sūndind rahva keskel ja kantud rahva vaimust, on see liikumine arenend mitmekūlgseks kasvatusteguriks, üha sūvenedes viljeleb noorsoo hāid harrastusi ja lähendab noori üksksteisele.

Noorsooühingute tekkimine on otsekohene järeldus ārgand rahvuslikust liikumisest. Rahvanoorsugu astub õppimisteile, valmistudes soome ametnikeks, keskkooli ja seminarinoorsugu tõuseb ühendavaks lūliliks õpetet, rahvusliste suurmeeste ja ārkusaega elavate talumeeste vahel. Jy-

vaskylä seminari „meesõpilasühingu“ ja sääse „Soome hariduseltsi“ antud ära- tused mitmesse maakonda. Mõte noor- soo ühendustest samal ajal peaaegu ärkab mitmes kohas. Asutamiskavatsused levinesid — teadmata teiste tööst, töövii- sidadest. Aga ülesanne oli sama: rahvusliste püüete toetamine ja noorsoole hariduse muretsemine.

Kava alul oli veel puuduline, kobav. Aasta 1890 tähendab uuestisündi. Kirja- nik Santeri Alkio asutet „Pyrkijä“ kaudu algab organiseerumine üldiseks hariduslii- kumiseks. Alkio teened siin on nii suured, et ilma temata poleks noorsooliikumisest üldse midagi rääkida. Nagu Grundtvig lei- dis nooruselu tähenduse ja seda teritas, nii leidis Alkio oma rahva noorsoo, tajus ja tõlgitses selle tarbed ja märkis otsi- miste sihi. Kumbki neist oskas luuletaja käega puudutada südamekeeli, õigest ko- hast neid helistada, leida õiged sõnad ja võita oma soome noorsoo. Ideaalne usk noorsoosse ja selles peituvasse hääde jõu- dude võimalusisse — see on mõlema läh- tekohaks. Peab äratama noorsoos leiduv ideaalidele aldis meeoleolu. „Hää inimene ja korralik rahvuslane“ — see on eesmärk. Väliste kommete õilistamisest ei aita, ei õpetuste, tunnussõnade ja valmis tööks- pidamiste kordamine. Peab loodama uut. Peab arendama isiksus. Selleks aga läheb tarvis intensiivset haridustööd, enne kõike moraalsete jõudude viljelemist, sügavat enesekasvatust. Sellelt põhjalt väl- judes peab aja nähteid jälgima arvutades ja valides. Ei siin ole ükski seepärast nõr- gem, et ta pole koolis käind. Põhimõtete valimises ses suhtes valitseb ühetaolisus.

Nagu Taanis Grundtvigi ideaalidest ja aateist rahvale „kasvis võid, vorsti ja ka- namune“, nii kasvis Alkio aadeteringis su- gupõlv, mille hulgas leidsid tugeva pinna maaelu edendamise, ühistegevus, karskus-

aated ja mitmesugused edupüüded. Vaim- lise valvelearkamisega kõrvu käis ma- jandusline areng. — Tõsi, rahvuslikes är- kamises mõjus kaasa muidki edupüüdeid, ei noorsooseltside kasvatustöö olnud ai- nuke, aga kahtlemata siiski tähtsam.

Aga nagu Taanis päälinn ja õpetet ringkonnad jäid võõraks Grundtvigi aatei- le, siiski maarahva mõtteelu, hingelaad, elubrõhlemid, suhe olemasolli, töö ja võit- luse sihid ja ideaalid ning ilmavaated moo- dustusid Grundtvigi järgi — nii Soomeski omandas Alkio aated vaid maa, küla. Neile seisis ta lähedal, vastastikune arusaamine valitses siin ja siit võrsus ta rahvakasva- tusaadete tagajärjekus.

Nende kahe rahvakasvataja sugulus joh- tus ühesugusest hingesuunast. Alkio oma arenemine selgib ja küpseb ta töö jatku- des. Otsesest mõju Grundtvigi aateist te- male me ei märka.

Noorsooühingute poolesaja-aastane töö sisaldab eneses ainulaadset arenguperioodi Soome rahva ajaloos. Surveaegadel ja pi- medatel päevadel pidi hoidma isamaalise mee- le kasvatamise sügaval rahva ridades. Rahvavalitsuse ja iseseisvuse mõte leidis noorsooühinguis parima pinna. Siin koh- tasid üksksteist kingsepp ja kirjanik, pro- fessor ja plekisepp, sotsialist ja kodanlane, peremees ja popsnik. Vabana erakonna ja klassivahede tunnustamisest tuldi ühte vaid inimestena, kes tahavad õppida, kes tunnustasid vaid arengu ja otsimise ees- õigusi.

See sügavaleulatav ja kõrgepingeline haridustöö pakub edaspidigi palju võima- lusi tööks. Samal, endisel põhjal tegutseb noorsooühingute töö nüüdki. Käies ajaga kaasas, süvendades arenguvagu, laiendades tööpõldu — nii see ehitab tuleviku töö mineviku põhjale.

M. A. järgi Soome keelest.

Kutse ÜENU-le SNL juubelipidustusile.

ÜENU-le saabus kutse võtta osa Soo- me Noorsoo Liidu 50 a. juubelipidustu- sist, mis peetakse suvel 26—28. juun. Mik- kelis. Teatavasti ju Soome noorsooliidu noored on mitmeid kordi külas- tand meid, eriti mäletatakse ÜENU 10

aasta juubelipidustuste aegseid (1929. a. juunis) esinemisi laulu ja rahvatantsu alal.

Kutse palutakse teatavaks teha kõigile ÜENU osakondadele, et nad teaksid val- mistuda külaskäiguks. Eriti loodetakse Tal- linna osakonna noorilt, kes juba mit-

meid kordi olnud SNL võraks, esinemist laulus ja rahvatantsus.

Eesti laul on esitet peokavas M. Hermannilauluga „Noor olla on kevadet rinnas sees kanda.“ Pääle koorilaulu, rahvatantsu ja muude esituste on kavas veel nais- ja meesvõimlemist, laulumängu ettekandeid ja keskseltsidevaheline teatejooksu võistlus.

ÜENÜ Tallinna osakonna segakoor ja tantsurühm on juba sõidu otsustand jätavalt, ning asund sõidu organiseerimisele.

Arvatavasti sõidab ÜENÜ perest rohkesti noorsoolasi hõimuseõprade pidustusele.

Kas on meil suurmehi?

Mõtteid vabaduspäeva puhul.

Meil ei olevat noorusele eeskujuks seatavaid suurmehi, väljapaistvaid tegelasi ega rahvuslikke kangelasi. Nii kuulub vahel kurtnisi.

Muidugi pole meil neid, kui otsime Lutheri, Kolumbuse, Napoleoni sarnaseid kauged mineviku suurmehi ja paraadikangelasi. Täänine noorus ei usu müstiliste kalvite ja leigrite vägimehelikkust ja Lembitu kujugi on eeskujuks liiga kauged ja udune. Ajas ja ruumis liiga kauged eeskujud kahvatuvad ja jäävad eluvõraks noorusele. Meile lähemat ajalugu tegi meile vaenulik ja võõras suurmeeste sugu — nüüdsed noorust ei võlu enam see mujaltki kaduv vappide ja tiitlite seisuslik värk.

* * *

Kuid kas ei ole meil nüüd kirjanikke, kunstnikke, õpetlasi, riigimehi?

Kirjanik, kunstnik, teatritäht, tantsitar, need endiste õukondade mõõdunud hiilgeaegade armualused ja tegelikust elust sageli kauged kunstilisse kõrgusisse siirdund boheemlastiüübid on nüüdsele noorusele sageli kahvatumad mõnest ruttu helkivast kuid sageli veel kiiremalt kustuvast päevakajalisest momenti kangelasest Lindbergi, Schmelingi või mõne filmidiiva näol. Leidur ja lendur sobivad tänapäeva tehnilisse raami paremini, kui mõni kunstnik jumala armust.

Meil puudub ajalooline ja kultuuriline traditsioon ega pole meie veel endale suut-

nud kasvatada ka tänapäeva telgitagustest erakondlistest mustamistest üleulatavaid riigimehi. Mõtleme ja mõõdame aga liig euroopalikult. Eesti kui Eesti on alles tubli kahe inimpõlve ülliraskes pioneertöö tulemus ega pole meie lähikene riiklik iseolemine meile veel suutnud anda euroopapõlvseid suurmehi ja õpetlasi. Kuidas neid nõuda, kui paljud praegused tegelasedki pääsesid ülikooli vaid Lilli Suburgi ja Hugo Treffneri erakoolide armust. Sõõakadeemiad, muusika- ja kunstikoolid olid meile otse või kaudselt suletud ja vastava oskuse omaniseks pidi visa läänlane Ants Laipmann sooritama jalamatka Taeblast Düsseldorfis. Polnud korralikke algkoolegi. Ja kutsekoolide suhtes mäletan Viljandi põllum. s. liikmena raskusi milliseid tuli võita veel 17—18 a. tagasi esimese Eesti venekeelse põllutöökooli avamisel. Kas tahaksime neis oludes näha meie suurmeeste peres euroopalikke Einsteine, Shawsid, Anna Pavlovasid?

* * *

*

Demokraatia ei ela ükski andest vaid ka tööst. Vähemalt väiksemis ringes ja konarikus ulatuses oskab tänapäevgi hinnata väljapaistvaid töõmehi, mitmekõlgse tegeliku elu pispioneere.

Pole kahtlust, et oma jõudunärvas, riiki ülesehitavas töös — milline pole veel jõudnud lõpule — oleme kutsutud viljelema

EESTI NOORUS

just viimast sangaritüüpi — tööinimest andeinimese kõrval. Mitte kõrgete kunstide erialadelt, vaid Eesti tegelikkude loojate pioneerpatalonist tuleb meil otsida meie suurmehi. Viljeldi sääl vahest üheksat ala korruga ja kümnes oli sageli nälg. Meie suurmehed olid nõiakunstnikud. Noorpõlv on tänulik, kui talle pimestava talendi kõrval (millisele järelaine mõnegi noore meelitand pettunult linna või avatlend ülejõukäivale eksiteile) näitame kodumaise visa ja tüseda töömehe eeskujut. See vaatlusviis ja töö esiletõstmine annab meile eeskujuinimesi säältki, kus neid nähtud vähem: majanduse, maatulunduse, kehakultuuri, tervishoiu, tööst. ja lihtsa töö kutsealadelt. Näeme seriseidki suurmehi teisest vaatevinklist. Hindame Kreutzvaldi mitte ainult kui kirjanikku, vaid kui väsimatut töömeest oma ärklitoas ja arsti kutsealal.

* *

*

Lehtsen E. Õpet. Liidult õpetajaskonnale saadetud 1931 a. tähtsamatut. Selles on umb. 340 isiku tähtpäevi, neist vast ainult kolmandik eesti mehi. Viimastest umb. 100 nüüdset omariiklusaja tegelast, ülejäänud endisi ärkusaja rahvamehi. Saja tegelase hulgas on 36 kirjanikku, 33 kunstnikku, 13 kooli-, 11 teadusmeest, 6 riigi- ja 3 vabadussõjategelast ja ühtegi põllumeest. Seoses koolitööga tahab raamatu valik muidugi just nende üksikute mälestamist soovitada koolile. Muidugi on iga hinnang subjektiivne ja teatud määräl ühekülgne. Toodud — võib olla juhuslik — valik on vaid näiteks, kuidas meil koolis ja mujalgi inimese hinnangus omab ülekaalu linlik ja euroopaliik joon. Pole enam juhuslik kui meil põllutöö koolid püsivad tühjadena, kui Läänemaa seminari õpilased oma ajakirjas kaebavad maaelu ühekülguse ja igavuse üle või Kehtna kõrgemas majap. koolis linna ooperilaulja on oodatuid külalisi. Pole ka juhuslik, kui neil päevil ajakirjandus Harjumaalt teatas, et maa algkooli lõpetajast vaid 24 prots. soovivad jääda maale, ülejäänute elueesmärk sihib aga linnaelule või mõnele „kõrgemale“ elukutsele. Kas ei mõju siin omajagu meie ühekülgsete eeskujude seadmine, millede

viljelemiseks praegune demokraatlik vabadus annab kõigile võimalusi.

* *

*

Analüüeerime veidi eelmainitud tähtsamatut tegelaste valikut. Kas ei vääri töömehena kehvadest oludest võrsund, kuid visa tööga eesti muusikaelus juhtivale kohale jõudnud muusikapedagoogi ja eestipärase kirikumuusika viljeleja prof. Aug. Topmanni elutöö mainimist C. Kreegi kõrval, kuigi A. Topmannil puudub helilooja tiitel? Eesti seisukohalt ja töökangelasena mainiksime samuti 350 rahvapärase raamatu autorit P. Grünfeldti E. Enno kõrval, kuigi esimese toodang ei rahulda praeguse „kõrgema kunsti“ nõudmisi? Eesti teatri pioneeridena vääriks vast A. Viera, K. Jungholzi ja K. Menningu elutöö kõrvaltada Erna Vilmeri ja Liina Reimanni andega. Maanoorile vähem tuntud M. Välbe ja A. Jansonini koolitöö kõrval ei võiks unustada esimeste eesti perenaiste kasvatajate Mari Raamoti ja M. Sapase elutööd, kuigi neil pole au olla õp. liidu juhatusel liigete hulgas. Teadlaste Leetbergi, Audova, Moora jt. kõrval julgeksime alandlikult mainida meie põllumajandusala pioneeride ja katsetajate A. Eisenschmidt, Fr. Bergi, J. Mäe, J. Zirgi, Pilli, Rinne, Aamisepa jt. elutööd. Kas ei sobiks Pukitsa, Areni, Vabbe, jt. kunstnikkude kõrval mainida ka meie kehakultuuriala teerajajate Lurichi, Abergi, Hackenschmidt, Klumbergi jt. nime. Ja nii edasi tahaksime vaid andeinimese kõrval näha ka tööinimest.

* *

*

Suuri teeneid ja ülesandeid meie eeskujuinimeste mälestamisel võiks olla kooliraamatul. Millise elava, juba õpilaste nägudelt vastuhelkiva mälestussamba eesti tüsedusele püstitaski Aino Kallas 1905 a. tegelase Bernhard Riiveses. Mis oleks kui mõne sulekunstniku õnnestund käsi kooliraamatusse Pestalozzi, Anderseni jt. võõraste elulugude kõrval asetaks ka oma inimesi. Usun visa töömehe arsti P. Hellati, rahvakunsti

EESTI NOORUS

naisprohveti Helmi Neggo (Reimanni), Vilsandi „linnukuninga“, tuletornijuhi, meteoroloogijaama, päästeasjandusejuhi ja Saaremaa muuseumi korraldaja Artur Thomi, tüseda koolimehe, noortejuhi ja Läänemaa seminari korraldaja K. Ounapuu, vabadussõja „merekar“ Tiido Krausi, äsja surnud major Smithi ja paljude vabadussõjategelaste, halastajaõdede, elupäästjate jt. teoinimeste elulood annaksid siin mõõdu välja ja haaraksid noori tegudele ümbruskonnas kaasa.

* *

Võttes aga kohalikus ulatuses, kasvab meie töökangelaste arv mitmekordseks. Kas ei vääri Virumaal Toila peremees Abram Simon, kes vaimustuses Koidula „Säärasest mulgist“ 1880 a. ehitab omal kulul esimese eesti lava-ga teatrihoone — seltsimaja, millele tema eeskujul järgneb peremees Läns Liigustes, meie aukartust äratavat tähelepanu. Või 80-aastane Joh. Matto Tartus, kes esimesena tüseda vallakirjutajana sellele ametile valitakse kümne Tartu ümbruskonna valla poolt korraga, ning kellel selle suure töö kõrval jatkus veel aega seltskonnas teotsemiseks. Niisuguseid kohalikke töökangelasi, Eesti ehitajaid leidub igas maakonnas, linnas, kihelkonnas, vallas, külas olgu see kas keegi Jaak Kivisäk Karksis, kes külla toob esimese niidumasina, esimesena torutab põlde, asub piimäühisuse asutamisele ning esitab vene võimudele palve Karksi-Nuia kõrtsi kinnipanemiseks. Kui aga palvet ei täideta, hüüab Kivisäk kõigile: „Ärge minge kõrtsi, siis jääb ta ise kinni!“ Ja jäigi. Kivisäkki aga karistati aresti ja 150 rublalise rahatrahviga. Või keegi Hans Juudas Kavildas, kes kohaliku orkestri ellukutsumise kiirendamiseks sellele riistad muretses omal kulul, või tegelased Karl Horn Petseris, And-

res Käärrik Viljandis, Adam Tiganik Võrus, Karl Loiken Kärlas, Gust. Kommusaar Tormas, Jaan Arak Sindis, Juhan Elken Väike-Maarjas, Joh. Ploompuu Harkus või kuidas nende nimed kõik on.

* *
*

Organiseerund noorile pakub kohaliste tegelaste „leiutamine“, mälestamine ja austamine suuri tegevusvõimalusi meie seltskondlikus kasvatus-töös. „Põhja Eesti“ teatel korraldasid ÜENÜ Kahula noored hiljuti mälestusaktuse 1905 a. kurvas keerrises langend tegelasele Mihkel Keremanni-le, tehtud on seda ka Laekannus ja mujal. Kui palju 1905 aasta, ilmasõja, revolutsiooni, okupatsiooni ja vabadussõja mõllus kangelaslikult langend või esile tõusnud väikseid suurmehi on meil aga veel leiutamata. Ja milline päev olekski kohasem nende tegevuse esiletõstmiseks, kui seda on lähenev riiklik vabaduse ja iseseisvuse päev 24. veebruaril? Eriti vähe olemegi seltskondlikult austand meie vabadussõja tegelasi. Võib olla sündmuste läheduse tõttu. Ent kui eelmainitud fähtraamatus saja kaasaegse hulgas ainult kolm vabadussõja tegelast mainitakse, on see veidi vähe. Vähemalt peab kohalik seltskond neid tundma palju enam. Tänapäeva noorusele võiksid nad olla lähedased ja elavad kangelaskujud.

Meil on igasse kihelkonda tekkimas sõjas langenute mälestussambad. Sageli on see mälestus ühekülgne langenu, surnu-aia mälestus. Noorte ülesandeks olgu koondada ja viljelda nende langend kotkaste elulist aupaistet, kogudes materjali ja püstitades neile mingisuguseid elavaid mälestussambaid nii kui seda Aina Kallas on teind Bernhard Riivesele. Siis võivad ka kohalikud tegelased meile anda suurmehi.

Aug. Meikop.

Noorusele nooruse rõõm!

Tahaksin siin peatuda mõne sõnaga, kooli ja õpilase vahekorra juures.

Murrangea noor, enam kui ükski teine, vajab sõpru, hingeliselt ühendavaid inimesi, kellele pajatada sageli hinges möllavaist käärimisist, kellelt nõugi küsida.

Kuid kas selles suhtes tuleb vastu kooli vallatule noorustules leegitsvale noorele?

Koolis kogub õudsesse klassiruumi kokku mõnikümmend noort. Tunnis aga hiirvagusi peab olema, vahetunnilgi varjuna peab liikuma. Talve jooksul ei jõua kõiki kaasõpilasi pääliskaudselki õppida tundma, kõnelemata sõprusest.

Üha ja alati noorele seatakse eeskujuks mõni paljuteind ja tark hõbepää ja tõsiselt mõni õpetaja imestab, miks ometi püüab vallatada (oma noorustuld aktiivselt avaldada) õpilane.

Et sellises olukorras noored, — ma ütlesin noored noored — kes tunnevad endas jõudu ja julgust kogu ilma sülelda ja kogu ilmale sülitada, kannatavad, on selge.

Millest meilgi kole suur noorte enesetapjate protsent, kodust põgenemistahe Indiasse ja Afrikasse?

Enese jõutunne ja iseteadvus muutuvad paendlikkuseks ja kõigega rahulolekutundeks. Sarnasele murtud selgrooga noorele ei ole enam elu mingi võitlus ideaalide saavutamiseks, vaid mingi mõttetu päalesunnitud oleskelamine. Need on noored, kes kaotand usu elu väärtusse, ning kes lõpetavad veel elada olevad aastad norutava pessimistina või pääliskaudse eluõpetajana. Ja niisuguseid noori on palju. Palju on, kes ei suuda millegi vastu tunda huvi, kes ei ole ise võimelised otsima õnne, ammugi mitte näitama teistele õnne otsimiseks.

Eks avaldu see noorsoos juurdunud ükskõiksuse, pääliskaudsuse vaim kerge lõbu ja uimastava naudingu kultuses.

Vaimliste harrastuste hooaeg näib olevat langend. Eks sellest elutunde degenererumisest räägi me kirjanduslised uudisteosedki. Filosoferitakse revolvipära juures, uinutakse magama silmus kaelas.

Ega vanadki sellist olukorda poolda, ent nad pooldavad neid põhjusi, seda kasvatusüsteeme, mis selle olukorra manand esile.

On vanu, kes kõnelevad igal võimalikul juhul praeguste noorte aatelagedusest, pinnapäälisusest, kõlbluse- ja usulangusest.

Ent, kust see noorus siis äkki nii aatelagedaks muutund? Peab ometi olema ka põhjusi. Jääb kaks võimalust: a) noored kas pärisid vanemait selle aatelageduse, või b) see vanade kasvatusüsteemi süüks tuleb lugeda. Usun, viimane põhjus on süüdi.

Et pääseda sellisest seisukorrast, selleks tuleks anda noorile, päämiselt keskkoolimurrangea noorile enam endamääramisõigusi.

Usun, käsk: sa ei pea! ei kasvata kunagi noort õiges suunas. Seadused on täiskasvanuile, noorile on vaid nõuanded. Ent koolis tahab valitseda käsk ja keeld. Õpilane peab igast enda toimingust, ka kõige intiimsemast, õpetajat informeerima. See aga pole õpilastel kerge. Igal murrangea noorel on saladusi — neist ta sageli ei lausu sõna südamesõbralegi, kuidas võib teda sundida siis avalduma õpetajale, kellega ta vaid koolitunnis rääkind ja kellega vahekord (sageli õpetaja poolt teadlikuna nii hoitud) ametlik-külm.

Noortel peaks aitam leida seltsilisi noorte seast. Noored peaks enda huvialade järgi organiseeruma. Kui neli-viis poissi või tüdrukut — sõpra ühinevad, kui kool ja kodu nende sõprust aitab süvendada, siis need noored on tõsiselt noored ja tunnevad noorusest rõõmu.

Lõpetades mainin veel — olgu noorus noorte päralt, lahus varust, vanad ei saa noorist aru. Nad enda kogemusi võivad kasutada, ent — mina olen noorena hoopis teistsugune, kui oli mu isa.

Hindame ainult noorussõbralikke noori ja vanu, teistest läheme mööda, sest meie siht, meie hüüd on: noorusele nooruse rõõmu!

A. Mark.

(Üllaltoodud kirjutus on meie saadet õpilaspere hulgaft. Toimetus loodab sellest tekkivat elavaid mõttevahetusi ja poleemikat.)

ÜENÜ sportlik tegevus.

Ülevaade „kergejõustikust.

Üksikute, kuigi väga puudulikkude, andmete järele otsustades on sportlik tegevus ÜENÜ-s sama vana, kui ÜENÜ ise. Algusest päälle on kehakultuurilised küsimused püsind noorte tegevuskavas, teotsetud nii vaimlistel kui kehalistel aladel. Kuid, nagu tähendat, algusaastate spordist on keskkohal väga vähe andmeid. 1927. a. alles moodusteti ÜENÜ Keskjuhatus juure spordi keskoimkond, mis ülesandeks sai elustada ja õhutada ÜENÜ kehakultuurilist tegevust, korraldada suuremaid võistlusi, pidada statistikat võistluste ja saavutiste üle jne. Keskoimkond on teotsend ÜENÜ-le seni omaste kitsaste võimaluste piires. Esmajoones asuti andmete kogumisele ja on jõutud saada teatud statistiline ülevaade. 1929. a. korraldas toimkond esimesed üleriiklikud ÜENÜ spordivõistlused, on saatnud maale võimaluste kohaselt oma instruktore jne. Viimase — 1930 — aasta tegevuse ülevaade selgub lähemal ajal, kui osakondadest tagasi jõuavad küsimislehed.

Käesoleva ridadega on tahetud anda ülevaadet varemast aastaist nende andmete põhjal, mis spordi keskoimkonnal on käsitada. Kuna need on pääasjalikult kergejõustiku kohta, on järgnevas käsitletudki ainult seda ala.

Esimesed andmed, mis käepärast, on 1920. aastast ja ainult Tallinna osakonnast. Figureerib terve rida spordiliikumises hiljem tuntud nimesid selleaegsete noorsoolastena. 1920. a. tippsaavutistena olgu märgitud 60 m. jooks Sepp, Jek 7,7 sek.; 100 m. — Seiler 13,2, 400 m. A. Veiss 56,8, 800 m. — R. Martinson 2.23,9; 1500 m. A. Veiss 4.27,1; 3000 m. E. Seiler 10.46,9; kaugushüpe — Jek 568; kõrgus — Jek 155, kuul (7,25) Sepp 9.40, ketas (2 kg.) R. Loo 26.15; oda (800) A. Veiss 40.10.

1921. aastast pole mingisuguseid andmeid, 1922. ja 1923. a. on teada vaid ühed murdmaajooksu võistlused. Esinevad nimed: Osterode, Raba, Küttim (omaaegsed suurused v. s. „Spordis“), siis Maa-sik (praegu maratonimees Ameerikas).

1924. a. on Tallinna ja Nõmme osa-

konnad omavahel pidand võistluse, kus juba esineb rida praeguseid tegelasi, nagu E. Kaljot, G. Neudorf, H. Uesson j. t. Esmakordselt näib naisalasiid võistluskaavas. Ka 1925 a. andmed puudutavad ainult Tallinnat, kuna ometi teada on, et spordialal tegutseti paljudes osakondades. 1925 aastaks on tagajärgede kokkuvõttes parimad saavutised järgmised: 100 m. — 12,4; 200 m. 25,1, mõl. E. Kaljot; kaugus h. — Kudeberg 6.00; kaugus hoota — Apri 2.91, kolmik — Kudeberg 11.04; teivas — Pärnpuu 2.30, kuul — Lukin 10.39, ketas — Apri 33.95; oda — Apri 38.44

1926 a. andmestik figureerivad päälle Tallinna juba Hõimla, Petseri ja Simuna osakonnad.

Toome järgnevana aastate tippsaavutiste võrdlemiseks parimate tagajärgede tabeli, alates 1926 aastast. Sellest päälle on juba süstemaatiliselt kogutud andmeid ja annavad need juba tõepärasema pildi.

Ala	1926	1927.	1928.	1929.	1930.
60 m.	7,4	—	8,2	7,4	7,2
100 m.	12,2	11,8	11,6	11,8	11,8
200 m.	25,1	24,5	24,3	24,6	24,4
400 m.	56,4	55,6	58,0	55,0	57,0
800 m.	2.14,8	2.11,9	2.42,0	2.06,6	2.05,9
1500 m.	4.37,9	4.51,0	4.35,8	4.14,8	4.18,5
3000 m.	10.08,8	9.56,6	10.10,9	9.17,5	9.24,2
5000 m.	17.29,9	17.28,1	18.55,0	—	16.28,7
4×100 m.	52,8	48,7	52,5	48,4	48,2
kaugus	589	622	624	601	618
kõrgus	156	160	165	166	170
kolmik	11.90	12.63	12.13	13.18	12.96
teivas	—	280	280	290	300
kuul 5,4	13.35	12.71	13.50	12.60	14.78
kuul 7,25	10.30	11.52	11.15	12.19	12.84
ketas 1,5	39.00	35.22	35.00	37.73	43.09
ketas 2	34.05	34.95	34.79	36.81	34.18
oda 800	45.63	44.85	44.12	46.90	49.60
1000 m.	2.56	2.51,2	2.45,0	3.14,5	2.44,2

Naisaladel figureerib kuni 1930 aastani ainult Tallinna osakond (1924 a. Nõmme). 1930 a. tuli teateid ka Valgjärvest. Paremad saavutised näivad järgmistena:

ala	1927.	1928.	1929.	1930.
60 m.	8,9	8,4	8,7	8,5
100 m.	14,3	—	14,0	13,2
200 m.	30,8	—	29,3	28,8
400 m.	71,7	—	67,8	63,0
800 m.	—	2.47,5	2.44,2	2.29,6
4×60 m.	37,9	37,9	33,6	32,6

EESTI NOORUS

Ala	1927.	1928.	1929.	1930.
4×100 m.	—	—	55,0	54,4
kaugus	460	446	468	482
kõrgus	120	125	129	132
kuul	787	791	918	963
ketas	20.75	20.80	26.84	27.19
oda	21.60	22.15	26.47	23.75

Nagu ilmneb aasta parimate saavutiste tabelist on meesaladel lühidamaa jooksu- des viimased aastad enamvähem ühel tasemel. Alates 800 m. aga viimased aastad näitavad ilmselt paremust ja seda Tallinna osak. ns. A. Klemmeri arvel, kellele kuuluvad 1930 a. kõik tippsaavutised 800 kuni 5000-ni. Kõrgushüpe meestel on paranend alaliselt, samuti ka ketas ja oda. Naised on aga oma tippsaavutisi peaaegu igal alal tõstnud aasta-aastast. Naistel on ka see au evida enda nimel Eesti rekorde praegu. Need on 800 m. B. Jürgenson 2.29,6 ja 4×60 teatejaaks Tln. os. 32,6 Meestel on Eesti rekordile lähim R. Jol- leri 60 m. — 7,2 sek.

ÜENÜ spordikesktoimkond: **H. Uesson, dr. H. Kukk** (esim.) **G. Neudorf.** Puudub **L. Tõnson.**

Et aga tippsaavutised veel ei iseloo- musta kergejõustiku üldist arengut, võ- tame alljärgnevas välja viiest paremast saavutisest keskmise ja kõrvutame 1920 ja 1927—1930 a. arvestused (aladest, kus teada 5 tagajärge):

ala	1920.	1927.	1928.	1929	1930.
100 m.	13,5	12,0	11,9	12,0	12,0
200 m.	—	26,1	25,3	26,8	25,1
400 m.	58,9	59,3	59,4	56,1	58,1
1500 m.	4.55 0	5.11 0	4.43,1	4.56.5	4 40,9
3000 m.	11.25,0	10.10.5	11.12.0	9.51.6	9.54.2
kaugus	5.37	5.90	6 02	5.94	6.04
kõrgus	1.38	1.55	1.57	1.62	1.63
kolmik	—	11.80	11.82	12.34	12.55
kuul	8.88	10.85	10.62	11.57	12.02
ketas	23.00	32.62	33.37	34.04	32.63
oda	35.93	42 23	40.48	44.39	44.99
teivas	—	262	267	249	283

Nagu näha, on edenemine järjekindel

kõrgus-, teivas- ja kolmikhüppeis, kuulis ja odas. Teistel aladel aga tõus vaheldub langusega. 1930 a. andmeid ei või võtta päris täpseina, kuna lõpulikult need sel- guvad käesoleval kuul, kui osakondadest kokku tulevad ankeetlehed. Järgiises „E. N.“ numbris loodame teha üksikasjalise kokkuvõtte ÜENÜ sportlikust tegevusest 1930 aastal.

Spordi kesktoimkonna tegevust rasken- dab teatud määral asjaolu, et osakonnad ei püüa kontakti luua kesktoimkonnaga. Viimane meelsasti tahab olla abiks oma jõu kohaselt.

Tänavust talispordiks soodsat talvet ei tohiks ükski noorsoolane iätta kasutamata. Näeksime meeeldi osakondade-vahelisi võistlusi suusatamises, suusamatku naa- berosakondade külastamiseks jne. Eelole- val suvel spordi kesktoimkond loodab eriti elavat tegevust kergejõustikus, rattasõidus ja veespordis. Kesktoimk. tahab osakon- dade vahelisteks võistlusteks välja panna rea rändauhindu, kusjuures osakonnad teatud maa-alade järgi jaguneks ringkon- dadeks. Siinjuures on tähtis ka osakonda- de enesealgatus.

Ulatusliku ja võimsa organisatsioonina ÜENÜ peab saama ka sportlikult tuge- vaks ja aukartustäratavaks!

Anette Moks.

In memoriam.

Päikesepaistelise ke- vade saabudes ta hai- gestus ja sügise tege- vushooaja tules ta ei saand enam viibida Sadrametsa osakondlas- te peres. 16 jaanuaril ta lahkus jäädavalt meie keskelt...

Kadunu võttis osa- konna tööst aktiivselt osa ega keeländ kunagi oma aitavat kätt, ohverdades sageli oma kibedamaist tööpäevist suure osa. Ei olnud ta kunagi väsi ega loo- tusetu, alati leidis tal usku Sadrametsa osakonna töö viljakusse. Temaga kao- tasime ühe parimaid jõude. Kuid kõi- kide Sadrametsa noorte mälestusse jääb Anette Moks elama röömsa kevadini- mesena. Olgu kerge talle kodumaa muld!

NOORSOO TÖÖMAILT

ÜENÜ elust:

Rae osakonna tegevusest 1930 aastal.

ÜENÜ Rae osakonna möödunud aasta tegevus seisis ühelt poolt ühingu harilike ülesannete täitmisel, nagu peod, kirjanduse-õhtud jne., teiselt poolt algatas Rae osakond ka Rae ühingu eels laiema tähtsusega ettevõtteid. Need olid: 1) Rae seltsidevaheline komisjon ja 2) rahvamaja ja rahvamaja krundi küsimus.

Seltsidevahelise komisjoni moodustamiseks kutsus Rae osakonna juhatus kokku 25. I 30. kõikide Rae ühingute ja seltside esindajad vastava komisjoni kodukorra moodustamiseks. Ühtlasi töötas ka Rae osakonna juhatus välja moodustetava komisjoni kodukorra, mille üheks tähtsamaks punktiks on, et ühinged peavad tunnustama komisjoni tehtud otsusi enese kohta maksvaks. Komisjoni ülesanne on reguleerida Rae ühingute ja seltside tööd. Kõik ühinged pääle Jüri Muusika Seltsi saatsid oma esindajad nimetatud komisjoni. Komisjon ühel häälel oma koosolekul otsustas teetada Rae rahvamaja ehitamist.

Rae rahvamaja krundi saamiseks esitas ÜENÜ Rae osakonna juhatus 24. V 1930. a. Tallinna linnavalitsuse majandusosakonnale palve, anda 1 ha maad endise Vaskjala kõrtsi kohalt Rae rahvamaja aluseks. Läbirääkimised kestsid kogu suve ja jõudsid möödunud aasta lõpuks sellesse järku, et Tallinna linnavalitsuse majanduskomisjon on otsustanud anda eel-pool mainitud kohalt Rae rahvamaja aluseks 1 ha maad Rae seltsidele ja ühinguile. Otsuse kinnitab linnavalitsus.

Rae osakond korraldas üleriikliku kirjandusnädala puhul 8. I 1930. a. kirjanduse õhtu ühes raamatute loteriiga, mis hästi õnnestus. Korraldeti veel kaks pidu rahuldava osavõtuga. Oma aastapäeva pühitses Rae osakond 15. III 1930. a. Jüri kiriku ruumes. Liikmeile ja kutsutud külalistele oli kaetud teelaud. Osavõtt oli rohke.

Osakonna harudest töötas iseäranis elavalt laulu- ja kirjanduseharu. Laulukoor oma esinemistel jättis alati häa mulje energilise juhataja J. Kübara juhatusel. Spordi- ja omakultuuri haru ja maatulundusklubi näitasid samuti elavat tegevust.

Rae osakonnal oli tulusid aasta jooksul Kr. 131.83 ja kulusid 106.28, seega saldo 1. jaan. 1931. a. Kr. 25.55.

Juhatusse kuulusid möödunud aastal: J. Aunver, esimees, G. Põldmäe, esimehe abi, R. Mätilik, sekretär, H. Põldmäe, sekret. abi ja J. Utno, laekur.

1931. a. eelarve on kokku seatud tasakaalus Kr. 140.—. Rae osakonna tegevuskavas käesoleval aastal on muuseas nähtud ette rahvamaja ehitamise küsimus, näitelava ehitamine Rae koolimaja ruumes ja seltsidevahelisele komisjonile juriidilise isiku õiguse muutemine.

J. Aunver.

Valgjärve osakonnast.

VALGJÄRVE osakonna järjekorraline pääkoosolek toimus Järvesalul 18. jaan. Koosolijate arv oli rekordiline ja koosolek väga hoogne. Päevakorras olid valimised, aruanded, eelarve ja tegevuskava, einelaua ja maja remonteerimisküsimus jne. Nagu ilmneb aruandest, oli möödunud aasta tegevus kõigiti aktiivne võrreldes eelmise aastaga. 1929. a. oli pääkoosolekuid ainult 3, juhatuskoosolekuid 12. 1930. a. pääkoosolekuid 6 ja juhata. k. 25. Tulemusriikas on olnud spordiharu tegevus, tervitav on orkestri soetamine, publiku poolehoidu võitsid korraldatavad peod jne.

Osakonna kassaline seis ei ole just hülgav, kuna muret valmistab puhkpillide võlg, samuti tuleb jälle majahinnast tasuda eeloleval aastal suur summa. Kuid igatahes loodetakse siiski saada üle neistki raskusist.

Käesoleval aastal on osakonna spordiharul kavatsuses mänguplatside, supelmaja jne. korraldamine, „Järvesallu“ tahetakse avada einelaud, maja vajaks remonti.

Uue juhatuse koosseis on järgmine: Richard Anton (esimees), Rudolf Täpsi (esim. abi), Kusta Hark (sekret.), Richard Int (sekret. abi), Alfred Uiibo (laekur). Revisjoni komisjonis on: P. Laarman, A. Mõrd ja V. Hirschon.

Vändra osakonnast.

ÜENÜ VANDRA osakond uuel aastal tegutseb elavalt. Energilise esimehe nrs. Tammai ettevõttel ja seltskonna lahel kaasabil avati osakonna juures avalik lugemislaud, kuhu telliti kõik tähtsamad ajalehed ja mõned ajakirjad, arvult 10 eksemplari. Töötab raamatukoguharu, kuid kahjuks möödunud aasta aruande saatmata jätmise tõttu jäi avalikkude raamatukogude võrgust välja. Osakonna aineliste võimaluse suurendamiseks korraldatakse 25. jaan. maskipidu, kus mängib osakonna keelpillide orkester. Töötavad laulu- ja kinoharu.

Veebruaris kavatakse korraldada suusapäev ühes teoreetiliste ja praktiliste ettekanetega instruktor F. Kiilaspea algatusel. Mõned osakonna liikmed omavad juba suusad, kuid seni tarviliste teadmiste puudusel on püüand suusatamine primitiivses seisukorras, kuid loodetakse suusapäev sellele veekevamale talvespordile tõmbab rohkem noorsoo tähelepanu. Liikmeid on seniin võrdlemisi vähe — 22, kuid tegevuse suurenemisega ehk tõuseb ka liikmete arv.

F. Kiilaspea.

Järvakandi noored said endale kodu.

Üks Järvakandi noorte unistust täitus: saada omale ruumid tegutsemiseks. Selleks saadi Järvakandi vanast kõrtsist kaks tuba, arvates 1. jaanuarist. Osak. juhatus pidas 25. jaanuaril kodu ruumes oma esimese koosoleku, ja otsusteti pidulikult kodu avada 1. märtsil — ühtaegu osak. pääkoosolekuga.

Jalgsema-Liutsalu-Paistevälja osakonna tegevusest.

1. mail 1926. aastal organiseeriti ÜENÜ Jalgsema Paistevälja Liutsalu osakond, mis tegutseb näite-, muusika-, spordi-, kirjandusteaduse ja maale-tegevusharudega. Osavõtt oli alal kõigist tegevusharudes: intensiivne, ehkki kohalik tuletõrje selts püüdis kõikjal takistusi teha noorile. Võitlus kestis mitu visa tööaastat. Nüüd on jällegi ilmemas edu, mis vast tulnud sellest, et tuletõrje juhatuses vabanend vanameelsed, sellega ühtiasi lahennend ka intriigid.

Üheks suurimaks teeraks võib pidada „Noorte Kodu“ asutamist, mis noortel kasutada neli korda nädalas ühes lugemiselaua-, malendite-, ping-pongi ja koronaga, kus ka pääle selle korraldet rida kõneõhtuid teemidel: „Meie sportiline liikumine, selle hädused ja pahed, ning sellega kaasaskäivad nähted“, nrs. — P. Valgutalt. „Reklaam“, nrs. — R. Türk. „Rahvustunne, isamaa armastus ja riiklik kohustunne“, nrs. — J. Jaaksonilt. „Raaši küsimus“, nrs. — Puulbertilt. Osakonnal on laulukoor, kus õpitakse laulupeo laule nrs. ja agara seltskonnategelase G. Puulberti juhatusel, et osa võtta 10. üldlaulupeost. On ka kindel näite-trupp, mille poolt kanti edukalt ette 31. jaan. k. a. A. Kitzbergi 5-vaatusline draama „Kauka jumal“, publiku hääkskiitmist leides. Asutamisel on keelpillide orkester ning korraldamisel näitekunsti kursused. Spordiharu tegetses mõõdud suvel energiliselt, korraldades omavahelisi kergejõustiku võistlusi, pikamaa jookse ja võrkpalli võistlusi naaberosakondade ja spordiseltside vahel hääde tagajärgedega.

Juhatuse koosseis 1930. a. M. Schönberg, A. Blumenfeldt, E. Putk, A. Kübarsepp ja H. Moots. — Revisjoni komisjon: J. Tišler, G. Puulbert ja R. Kark.

Soovitav oleks kui naaberosakondadega saaks luua lähemat kontakti, või organiseerivad keskkohiti, nagu seda rõhute'i mõõdunud esituskogu koosolekul. Näeksime häälmeelel naaberosakondade referente endi „Noorte Kodu“, niisama oleksime nõus ka külastama naaberosakondi. Selleks jõudu ja taht!

Ei.

Sänna osakonnast.

Detsember oli aktiivsemaks kuuks Sänna osak. Põllundusharu korraldas kursused aian-dusest ja kodulinnukasvatusest. Esimesi juhtis agr. Kiisler, teisi agr. Gerhart. Kursused olid teoreetilised ja praktilised.

Elu tekkimisest maakeral — refereeris Võrumaa koolinõunik hra Sultson.

Kirjandusharu pidas rea omavahelisi õhtuid. —

Juhime osakondade tähelepanu veelkord sellele, et spordikesktoimkonna poolt lai-ali saadefud küsimuslehed õigel ajal täi-defult saadefaks tagasi.

Üks talve rõõme.

Teateid ja uudisi mujalt:

„Liivlaste kuningas Uldrik I.“

Tähelepanu äratas novembr. läti ja eesti ajakirjanduses läti sõjateenistust eitava jõuka liivi taluomaniku „liivlaste kuningas Uldrik I“ (Jaan Kapberg) poja (ka Jaan) protsess. „Prints“ ei täitnud läti sõjaväekohustusi,

mille pärast ta sõjakohtu alla anti ja 2 a. vangi mõisteti.

Protsessil viibis ka „kuningas Uldrik I“ ise. Ta on 70-aastane, kõrgekasvuline, pika halli habemega, prillidega. Poja kaitsmist kohus talle ei lubanud, kuid esines ta siiski oma „manifestiga“, milles teatas liivlaste vabaduspüüetest ja erilistest eesõigustest, mis neilt lätlastel võtnud. Ta olevat liivlaste vanemate (kuningate) otsekohene järeltulija ning müristas kohtule, et poeg tema käsul kohustusi ei täitvat. „Jumal ja ta isa ei luband seda. Süüdistage mind!“ See oli läti kohtule liig ning vanamees viidi saalist välja. Uksel karjus ta veel, et ilmasõda balli rahvastele vabaduse annud, ainult liivlased pidavat veel lätlasti teenima. „Kuningas“ on palju legend, tunneb Tolstoid ja teisi suuri kirjanikke. Kirikus ei käi, oma lapsed ristib ise. Ta on kindlaloomuline isik ning tema mõju all on ka ta lähem ümbrus. Jõuka talupojana ei käi ta palju läbi teiste naabritega ega armasta palju kõnelda.

Kunda rahvaülikool 5-e aastane.

Laupäeval 7. veebr. pühitses meie ainukene maanoorte rahvaülikool Kunda oma viendat aastapäeva. Soovime sellele meie ainsale külanoorsoo tegelaste tehasele edukat arengut ja koostööd ÜENÜ ümber kogund suure noorte perega. Seni on Kunda annud mõningaidki häid ÜENÜ osakondade tegelasi ja noorsoo juhte.

Toimetusele arvustamiseks saadet kirjandust.

Ed. Treu. Valimik seltskondlikke mängu. E. Noorsoo Karkusliidu kirjastus 1930.

Vaevalt oleks võimalik odavamalt (35 senti, ja sääli juures asjatundlikumalt ja ulatuslikumalt (raamatus leidub 75 mängunumbrit tutvumis-, kirjutis-, arvamis-, lause-, pimedat-, liikumis- ja mitmesuguste mängude alalt ning hulk pandilunastamise retsepte) koostada seltskondlikkude mängude valiku, kui seda on teind Ed. Treu. Siinjuures on valimikust meelega välja jäetud juba liig hästi tuntud numbrid ning juuretoodud terve rida seni enam-vähem tundmatuid. Raamatukene näib kasvand tegelikust noorsooringide elust ning sobib sellena ka neile. Soovitaksime noorsooühinguile asutada rahvatautsu ja mängude harusid ning õppearinge ja tegelikult kasutada sääli muu seas ka Ed. Treu hinnalt, keelelt ja sisult õnnestunud raamatukest. Parimaid mängu aga juba siis viljelda ja stiliseerida laiemas ulatuses — huviohtutel.

A. M.

Külvaja kalender 1931. Karkusliidu kirjastus. Toimetand E. Kubjas.

Meeleiv, väiksekaustaline ja võrreldes teiste kalendritega, üllatavalt hääl paberil üle 100 leheküljeline kalender, kus juures lisas 70 leheküljel terve rida seltskonnategelasele ja kodanikule kasulikke andmeid ja kirjutisi. Kalendaarium osas igale päevale oma märkuseruum. Soovitame kalendrit kõigile noorsootegelastele, kes näiteks — kas või kõnes — vajavad värskeid igakülgeid statistilisi andmeid Eesti kohta.

Omis asjus.

Õiendus.

L. a. Eesti Nooruse det. numbris ilmus A. Meikopilt päälkirja „ÜENÜ koosseisust“ all ülevaade 1930. a. asutatud 20 osakonna liigete koosseisu kohta. Nende 848 liikme elukutse vaatlusel on ladjal juhtunud äpardus. Liigete elukutset selgitav tabel on moonutatud. Oigal kujul on see elukutset näitav tabel järgmine:

	linnas	maal	Kokku	protsentides linnas ja maal.		
ametis põllutöös	—	371	371	—	56	45
õpilasi	56	76	132	35	12	16
kodune tegevus (talutütar, peren.)	18	69	87	11	10	10
käsitöölisi	24	54	78	15	8	9
vaba elukutse	21	29	50	13	4	6
ametnikke	18	21	39	11	3	5
teenijaid, töölisi	20	15	35	12	2	4
õpetajaid	2	27	29	1	4	3,5
sõdureid	3	1	4	2	—	0,5

Kõigilt kaastöölisilt palub toimetus kaastöö saatmist võimalikult enne esimest kuupäeva, et ajakirja ilmumine ei hilineks. Ühtlasi tuletab toimetus meele väljakuulutat võistluskirjutist ja loodab, et selleks aegsasti saadetakse töid. Ligemalt tingimusist 1930 aasta novembri numbris.

Iga noorsoolase kohus on:

omandada,
levitada
ja propageerida

ÜENÜ Keskjuhatuseloteriitähiti!

Kõiki, kes pole veel uuendand „Eesti Nooruse“ tellimist, *palume sellega rutata!*

„EESTI NOORUS“ peab muutuma huvitavamaks ja täienema iga numbriga. Selleks on aga vaja lugejaskonna elavat poolehoidu. Seepärast —
ühiselt — paremale ajakirjale! —

Tellige, levitage, saatke kaastööd, teateid, pilte kõigest huvitavast, juhtige tähelepanu puudusile, ärge varjake enda soovel

«E. N.» toimetuse ja talituse.